

Sprvu nenápadné signály boli u mladých žien predzvestou ťažkého ochorenia krvi. Transplantácia kostnej drene ich vrátila do života. Kedy je nutná a ako sa stať darcom kostnej drene?

Choroba im pár rokov živ

transplant dala dru

Vyliečiť predtým nevyliečiteľné je dobrá šanca pre život



MUDr. Angelika Bátorová

Transplantácia kostnej drene je zatiaľ jedinou šancou na úplné vyliečenie u ľudí, ktorí trpia rôznymi ochoreniami krvi. Odborníčka vysvetľuje, čo všetko o nej treba vedieť.

Hlavne to, že transplantácia krvotvorných kmeňových buniek môže vyliečiť rôzne druhy ochorení krvi, podmienené buď bujnením chorých buniek v kostnej dreni, alebo spôsobené zlyhaním krvotvorby. „Samostatnú indikáciu na transplantáciu tvoria choroby so zníženou imunitou, tzv. imunodeficientné stavy a niektoré extrémne zriedkavé poruchy krvotvorby. Choré bunky kostnej drene sa nahradia zdravými. Tie zaistia normálnu krvotvorbu i funkcie krvi,“ vysvetľuje Doc. MUDr. Angelika Bátorová, CSc. prednostka Kliniky hematológie a transfúziológie LF UK, SZU a Univerzitetnej nemocnice Bratislava.

Riziká a úspešnosť

Hlavným rizikom je obdobie od prípravy na transplantáciu po usadenie sa darcovských buniek v kostnej dreni pacienta, kde obnovia normálnu krvotvorbu. „Dovtedy je ohrozený infekciou, chudokrvnosťou či krvácaním. No vďaka účinnej antibiotickej, antimykotickej, transfúznej a ďalšej podpornej liečbe ho dokážeme preniesť cez toto rizikové obdobie,“ tvrdí docentka a pokračuje, že ďalšie riziko môže predstavovať fakt, že spolu s krvotvornými bunkami sa prenáša do príjemcu aj imunitný systém darcu. V potransplan-



Vladimíra Lábska (23), študentka medicíny, Nové Zámky

BÝVALA SOM UNAVENÁ, BLEdá, BÚŠILO MI SRDCE

➔ Pred dvomi rokmi som žila bežným životom vysokoškoláčky. Väčšinu času som trávila pri knihách a športe. Život sa mi zmenil v novembri 2014. Bývala som unavená, búšilo mi srdce a aj okolie si všimlo, že som veľmi bledá. Diagnóza: paroxyzmálna nočná hemoglobínúria (PNH), hematologické ochorenie. Hospitalizovali ma, no po stabilizovaní stavu som pokračovala v štúdiu a liečbe. Bolo jasné, že jediným spôsobom na vyliečenie je transplantácia kostnej drene. Vhodný darca sa našiel o päť mesiacov. Tešila som sa, znamenalo to možnosť úplne sa vyliečiť. Ale aj bála, aká bude reakcia organizmu na štep a kedy sa uchytiť. Transplantácia sa uskutočnila o dva

mesiace nato, v máji 2015. Po náročnej prípravnej fáze, chemoterapii a rádioterapii, som bola slabá, vypadali mi vlasy a ješť mi nechutilo. Náročný bol aj deň transplantácie. Trvalo rok, kým som sa po nej na sto percent zaradila do bežného života. Stále chodím každé dva mesiace na kontroly. Najväčšou oporou mi boli rodičia, starí rodičia, priateľ, spolužiaci, známi aj starostlivosť a povzbudivé slová lekárov hematologickej kliniky v Nových Zámkoch i UNB na Antolskej. Choroba ma len utvrdila v tom, že zdravie je na prvom mieste, a že som si medicínu vybrala správne. Inšpirovala ma k výberu témy na diplomovú prácu. Budem sa naďalej venovať problematike PNH. Verím, že raz príde čas splatiť svoj dlh.

„Raz príde čas splatiť svoj dlh.“

vzala vota, tácia im hú šancu

tačnom období nasledujú náročné liečebné postupy na potlačenie imunitnej reakcie darcovských buniek proti príjemcovi. „Používa sa aj tzv. autotransplantácia. Pri nej si zdravé bunky pre seba daruje sám pacient v období predchodného vyliečenia. Tiež príbuzenská a nepríbuzenská transplantácia. Tá posledná je najnáročnejšia a robí sa len na Klinike hematológie a transfúziológie v Bratislave.“

Úspešnosť vyliečenia závisí od ochorenia. „Aj v najvyspelejších transplantčných centrách vo svete dosahuje percento úspešnosti 50 – 60 %. Porovnateľnú sme dosiahli u nás. Pri niektorých diagnózach máme úspešnosť až 90 %, pri iných nie je zatiaľ možné dosiahnuť viac ako 50 %. Keď sa však pozrieme na konečný efekt, že sa podarilo vyliečiť predtým nevyliečiteľnú chorobu, aj toto percento treba považovať za veľký úspech a dobrú šancu pre život.“

Kedy sa dá transplantovať

Transplantácia sa na prvý pohľad javí ako jednoduchá procedúra, ktorá spočíva vo veľmi pomalom podaní transfúzneho štepu. „Ten navonok vyzerá ako bežná transfúzia krvi. Náročnosť však spočíva v dôkladnej predtransplantačnej príprave, kedy musíme liečbou priviesť pacienta do dobrého transplantovateľného stavu,“ vysvetľuje lekárka. Do tejto fázy patrí aj vyhľadávanie darcu kostnej drene, ktorý sa neraz nájde až v zahraničnom registri. „Už sme transplantovali krvotvorné bunky od darcu z Brazílie, USA či Nemecka. A viacerí naši darcovia zas pomohli zahraničným pacientom.“

Čo napovie, že sa štep prijal

„Informuje o tom krvný obraz, v ktorom začnú stúpať hodnoty krviniek a pacient už nepotrebuje transfúzie krvi a krvných doštičiek. Jeho krvinky pomôžu zvládnuť infekcie aj bez antibiotík,“ dodáva A. Bátorová.

STÁLE SOM MYSLELA NA TO, ŽE TO ZVLÁDNEM

➔ Keď sa u mňa v maturitnom ročníku čoraz častejšie objavovali bolesti hlavy a únava, neprispiovala som tomu vážny význam. Týždeň po maturite sa mi však prudko rozbúšilo srdce. Na druhý deň som na odbere krvi odpadla. Okamžite ma hospitalizovali a podávali transfúzie krvi. Previezli ma na hematológiu, asi 50 km od domova. Nasledovala náročná liečba. Tri aj päť týždňov v nemocnici, tri až päť dní doma. Nemohla som sa pohnúť z izby, nechutilo mi jesť, bola som ospalá a brala chemoterapiu. Vďaka denným návštevám rodiny a priateľa, ale aj anjelom strážnym, známym i neznámym, ktorí sa za mňa modlili, som stále myslela na to, že to zvládnem. Po roku liečby som konečne dostala zelenú na transplantáciu. Vhodným darcom bol brat. Predtým som ešte musela podstúpiť ožarovanie. To bol pre telo masaker, no konečne mi mohli do žily pusťiť červenú tekutinu – transfúziu krvotvorných buniek. Po nej som mesiac strávila v sterilnej

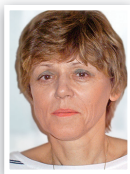
izbe bez návštev, pod prísny lekárskym dohľadom. Zmenu som necítila, len som dúfala, že sa telo s novými bunkami skamaráti...

„Dúfala som, že sa telo s novými bunkami skamaráti.“



Klaudia Gejdošová (25), kozmetička, Ružomberok

Po dvoch rokoch neustálych kontrol som teraz už piaty rok po transplantácii. Neberiem lieky a ani mne už konečne nemusia brať kostnú dreň. Som vdáčna, že môžem ŽIŤ. Snažím sa byť lepším človekom a robiť, čo ma baví. Teraz rozbiehame reštauráciu.



Ako sa stať dobrovoľným darcom

Dve otázky pre: RNDr. Mária Kušiková, vedúcu Národného registra darcov kostnej drene

Aké podmienky musí spĺňať dobrovoľný darca?

– Môže ním byť zdravý človek od 18 do 45 rokov. Krvotvorné bunky môže darovať až do dovŕšenia 60 rokov. Potom sú jeho dáta z databázy odstránené. Darca je do Národného registra zaradený po vyplnení a podpísaní prihlášky a odobratí vzorky na vyšetrenie transplantčných znakov HLA (vzorka krvi zo žily alebo vzorka slín). Viac informácií je na stránke Národného registra darcov kostnej drene.

K dispozícii máte nový genetický analyzátor, v čom je výnimočný?

– Výsledky analýzy z neho spĺňajú požiadavky medzinárodných transplantčných štandardov a umožnia kvalitnejšie vyšetrenie transplantčných znakov pacientov



Užitočné stránky

www.registerdarcovkostnejdrene.sk
www.mateslinu.sk
www.dobrakodkosti.sk

a dobrovoľných darcov. V súčasnosti je to najpresnejšia metóda. Zaručuje, že imuno-genetická zhoda medzi pacientom a nájdeným darcom bude čo najvyššia. To je základný predpoklad úspešnej transplantácie krvotvorných buniek.